

Отримано: 18 березня 2025 р.

Прорецензовано: 25 березня 2025 р.

Прийнято до друку: 26 березня 2025 р.

e-mail: strchk81@gmail.com

ORCID-ідентифікатор: <https://orcid.org/0000-0003-1773-6631>

DOI: 10.25264/2311-5149-2025-36(64)-69-75

Вергелюк Ю. Ю. Підходи до формування фінансової резистентності України в умовах посилення боргової залежності. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*: науковий журнал. Острог: Вид-во НаУОА, березень 2025. № 36(64). С. 69–75.

УДК: 336.276

JEL-класифікація: G21, E24, E32, E69, H63

Вергелюк Юлія Юріївна,*кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансових ринків та технологій
Державного податкового університету*

ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ РЕЗИСТЕНТНОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОСИЛЕННЯ БОРГОВОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ

У статті здійснено обґрунтування актуальності концепції фінансової резистентності держави, яка, на відміну від фінансової стійкості та стабільності, дозволяє оперативню та гнучко реагувати на дію зовнішніх і внутрішніх шоків, зокрема в умовах посилення боргової залежності. Встановлено, що фінансова резистентність є більш своєчасною порівняно з фінансовою стійкістю, адже враховує динамічність умов і не вимагає статичності від інституційних елементів держави. Забезпечуючи фінансову резистентність, можливим стає перетворення викликів на можливості в контексті нарощення державної заборгованості та економічного зростання. Описано підходи до визначення сутності поняття економічної та фінансової резистентності. Визначено компоненти фінансової резистентності держави.

Ключові слова: фінансова резистентність, економічна резистентність, фінансова стійкість, боргова залежність, державні запозичення.

Yuliia Verheliuk,*PhD in Economics, Associate Professor of Finance and digital technologies, State Tax University*

APPROACHES TO THE FORMATION OF UKRAINE'S FINANCIAL RESISTANCE UNDER CONDITIONS OF GROWING DEBT DEPENDENCE

The complexity of Ukraine's debt situation necessitates the development of new approaches to debt and economic management. The concept of financial resistance, in contrast to financial stability, enables the construction of a flexible and adaptive economic model for countries with high levels of external and internal debt. This underscores the importance of studying approaches to the formation of financial resistance.

The aim of this study is to define and systematize the principal theoretical approaches to shaping the country's financial resistance under conditions of increasing debt dependence. While numerous academic works address related topics, the methodology of financial resistance remains insufficiently explored.

This article compares the conceptual essence of financial stability and financial resistance. The characteristics of both categories are analyzed, and it is demonstrated that financial resistance is a multifaceted phenomenon, which can be ensured by establishing quantitative thresholds for each of its components. These components – which include financial, economic, and social stability, as well as investment attractiveness – constitute the parameters of a state's financial resistance.

Debt sustainability plays a central role in ensuring financial stability and falls within the scope of public debt management policy. Key financial and economic indicators, including the debt situation, should serve as benchmarks for setting strategic goals and establishing parameters conducive to achieving financial resistance.

The study defines financial resistance as the state's capacity for stability and its ability to withstand shocks or adapt its structural features to maintain effective functioning under changing conditions. In this context, growing debt dependence is a critical factor.

The article justifies the distinction between different types of financial resistance: active and passive resistance. Additionally, it differentiates financial resistance based on time horizons, identifying short-term and medium-term resistance as distinct categories.

The conclusions emphasize that advancing the study of financial resistance methodology will support the development of scientifically grounded strategies for constructing a resilient economic model for Ukraine. This, in turn, will facilitate the optimization of the core components of financial resistance in conditions that necessitate debt financing.

Keywords: financial resistance, economic resistance, financial stability, debt dependence, government borrowing.

Постановка проблеми. Вразливість української економіки обумовлена історично сформованою нестійкою моделлю, яка сфокусована на борговому фінансуванні стратегічних галузей економіки. Період

повномасштабного вторгнення слугував тригером для загострення дії негативних факторів на економіку країни та її фінансову систему зокрема. З об'єктивних та суб'єктивних причин відбулося посилення боргової залежності України внаслідок внутрішніх та зовнішніх запозичень. Динамічність розвитку кон'юнктури вимагає покращення здатності адаптуватися до небажаних зовнішніх потрясінь економіки та фінансів. Зазначене повинно знайти своє відображення у формуванні обґрунтованої фінансової політики держави. Це вимагає дотримання фінансової резистентності економіки, що актуалізується в умовах посилення боргової залежності.

Боргова ситуація, що склалась в Україні, не може бути змінена революційно, а вимагає поступових та гнучких адаптивних підходів в управлінні публічними фінансами та борговою політикою. Більшість досліджень фокусується на підходах, що спрямовані на формування фінансової чи боргової стійкості, які характеризуються як статичні економічні категорії. Утім, фінансова резистентність здатна забезпечити поступальний систематичний динамізм стійкості економіки та фінансів.

При цьому управління фінансовою резистентністю держави, параметри її оцінки та інформаційного забезпечення досі не висвітлені в наукових дослідженнях. Залишаються не розробленими теоретичні положення концепції фінансової резистентності та її забезпечення на рівні держави, недостатньо вивчена методологія формування інформації для забезпечення управління фінансовою резистентністю.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика збереження фінансової стійкості України в умовах дефіцитності бюджету та наявності ряду боргових проблем висвітлювалася в багатьох наукових працях. Проте питання забезпечення фінансової резистентності є малодослідженими, при тому що її вивчення дозволило б розробити нові підходи до забезпечення стійкості різноманітних компонент і орієнтуватися не на мінімізацію заборгованості, а на її оптимізацію. Також концепція фінансової резистентності країни ставить за мету побудову гнучкої економічної моделі, яка дозволяє державі ефективно виконувати свої функції навіть в умовах перманентного нарощування боргів. Основу дослідження склали праці таких науковців: П. Бастані [1], Д. Бахмаєї [1], А. Болдової [6], Ш. Бордбар [1], М. Ганцяка [7], Т. Кубах [4], Г. Мехраліан [1], Н. Москаленко [6], А. Роуз [10], Л. Рябушки [4], Е. Харазмі [1].

Мета і завдання дослідження: визначити та систематизувати основні теоретичні підходи до формування фінансової резистентності країни в умовах посилення боргової залежності.

Виклад основного матеріалу. Цільовим орієнтиром функціонування будь-якої системи є її стабільність і стійкість до зовнішніх та внутрішніх факторів. Зазначені категорії характеризуються тим, що як об'єкт впливу, так і чинники впливу залишаються незмінними та постійними. Якщо задане твердження імплементувати в економіку, то стає очевидним, що фінансова стійкість і стабільність передбачають незмінність факторів впливу та самої економіки. Це зумовило необхідність виокремлення поняття фінансової резистентності, яка, на відміну від фінансової стійкості, що фокусується на постійних характеристиках, акцентує увагу на динамічних змінних, таких як опір і адаптивність. В контексті посилення боргової залежності України, яка виникла внаслідок перманентного збільшення державних позик, очевидними є переваги формування фінансової резистентності економіки на протипаузу її фінансової стійкості.

Поняття «резистентність» бере свій початок в природничих науках, зокрема в біології та медицині. Термін «резистентність» походить від латинського «resistentia», що означає «опір, протидія». Першопочатково резистентність характеризувала здатність об'єктів (організмів) протистояти зовнішнім впливам (як, наприклад, антибіотикорезистентність у мікроорганізмів). В подальшому концепція резистентності інтегрувалася і в соціально-економічні науки, де описує здатність економічних систем, ринків, інститутів, компаній протистояти зовнішнім негативним впливам, адаптуватися та продовжувати функціонувати ефективно. В загальному резистентність є динамічною характеристикою системи чи об'єкту та поєднує властивість чинити опір негативним факторам, а також адаптуватися до них.

Існує думка, що дослідження економічної резистентності відбулося через посилення економічних санкцій в окремих країнах та описує спроби їх контролювати чи нейтралізувати, оптимально перетворити тиск санкцій на можливості. Зазначене, безумовно, потребує присутності в економічному потенціалі країни таких характеристик:

- макроекономічна стабільність;
- достатність соціального розвитку;
- громадська участь;
- раціональне управління [1].

В той же час науковці звертають увагу на те, що політика, спрямована на досягнення резистентності економіки, зазвичай є довгостроковою та розробляється з метою підтримання досягнення стратегічних цілей [2].

З точки зору впливу кризових явищ на стійкість фінансових і економічних систем, показовим був досвід кризи пов'язаної з пандемією COVID-19. За відсутності аналогічних практик реакції на пандемію COVID-19 суттєво змінились уявлення щодо фінансової стійкості в умовах невизначеності, адже фінансово стійкі економіки досить гостро відреагували на серйозну кризу, пов'язану з поширенням епідемії. А отже, в таких умовах фінансово стійкі економіки виявилися фінансово не резистентними, що змушує диференціювати підходи та цілі формування економічної й боргової політики.

Поняття фінансової стійкості та фінансової стабільності є досить поширеними в наукових дослідженнях. Стабільність фінансової системи характеризується довірою бізнесу та громадян і є необхідною для розвитку економіки. В той же час фахівці НБУ стверджують, що центральний банк сприяє фінансовій стабільності виконувати свої функції та бути стійкою до криз. При цьому макропруденційна політика відіграє тут ключову роль, адже допомагає обмежити системні ризики, які можуть негативно відобразитись на фінансовій стабільності [3].

Поняття «фінансова стійкість» досить часто вживається синонімічно до «фінансова стабільність», хоча обидва є складниками боргової безпеки держави. Важливу роль у забезпеченні фінансової стійкості відіграє боргова стійкість. Під борговою стійкістю слід розуміти «певний рівень державної заборгованості, який дає змогу зберегти стійкість фінансової системи країни від внутрішніх та зовнішніх загроз та забезпечити економічну незалежність держави, підтримуючи належний рівень платоспроможності та кредитного рейтингу держави» [4]. При цьому науковці зосереджують увагу на тому, що боргова стійкість – не окрема характеристика, а комплексна категорія, яка описує можливість уряду мати постійну платоспроможність та виконувати як поточні, так і майбутні зобов'язання [5]. Отже, із зазначеного можна констатувати:

- боргова стійкість є переважаючим забезпечувальним елементом фінансової стійкості держави [6];
- виходячи із сутнісних характеристик боргової стійкості, держава, маючи високі кількісні боргові показники (абсолютні та відносні), не може вважатися фінансово стійкою;
- на практиці активна боргова діяльність держави демонструє порушення безпекових показників, а отже, знижує боргову та фінансову стійкість;
- на відміну від стійкості, резистентність передбачає не мінімізацію запозичень, а адаптацію економічної моделі нормально функціонувати в умовах зростаючих боргів, адаптуватись до нових умов.

Таблиця 1

Спільні та відмінні ознаки фінансової резистентності та фінансової стійкості

Характеристика	Фінансова резистентність	Фінансова стійкість
Можливість чинити опір (не допускати вплив) зовнішніх шоків	+	+
Оперативне повернення до звичних характеристик після припинення дії негативних чинників	+/-	+
Незмінність характеристик	-	+
Протидія ризикам	+	+
Адаптивність	+	-
Продовження ефективного функціонування в умовах нестабільності	+	-
Властивість набувати нових форм та характеристик в умовах постійності шоків	+	-

Джерело: побудовано автором.

Фінансова стабільність характеризується сукупністю стійких показників та підтриманням їх у визначених межах. Тобто, якщо та чи інша інституційна одиниця ставить перед собою цільовий орієнтир у вигляді стійкості, то це означає, що фокус завдань є статичний, постійний та такий, що утвердився на певному незмінному рівні. Проте сучасні умови суспільного життя настільки гнучкі та динамічні, що такий підхід часто виявляється неконкурентним, не сприяє довгостроковому розвитку й навіть може його гальмувати. Слід підкреслити, що між фінансовою резистентністю та фінансовою стійкістю є тонка межа (табл. 1), яка передбачає, що опірність інституційних одиниць до зовнішніх негативних факторів впливу може проявлятися двома шляхами: стабільність елементів та чинення опору для забезпечення їх незмінності (збереження фінансової стійкості), або ж інший шлях – зміна елементів і пристосування до дії негативних факторів (рис. 1). Однак, у випадку з фінансовою резистентністю та реакцією на вплив чинників не виключається ймовірність чинити опір, втім сам факт чинення опору в першому випадку викликає порушення фінансової стійкості, а в другому – лише означає перехід до наступного етапу – адаптації та переходу у нову форму.

Рис. 1. Можливі реакції інституційних одиниць на дію негативних факторів впливу

Джерело: побудовано автором.

Обґрунтованим є використання поняття фінансової резистентності поряд із поняттями фінансової стабільності та фінансової стійкості, яке, на нашу думку, має ширше наповнення, оскільки дозволяє оперативно змінювати модель функціонування динамічних фінансових систем, що є безумовною перевагою в сучасних умовах. Цей підхід дозволяє розширити традиційне розуміння фінансової стійкості, яка орієнтується на підтримку постійних характеристик, тоді як фінансова резистентність акцентується на здатності до трансформації та відновлення після кризових ситуацій. Під фінансовою резистентністю держави слід розуміти наявність властивостей стійкості та можливості як чинити опір шокам, так і змінювати власні характеристики для продовження ефективного функціонування в нових умовах. Фінансова резистентність передбачає переважання адаптивних властивостей та швидке пристосування, що дозволяє змінювати моделі функціонування.

У реаліях динамічних економічних змін і глобальної фінансової нестабільності стратегія формування фінансової резистентності набуває критичного значення. Вона зміцнює довіру інвесторів, банків, рейтингових агентств, інших фінансових організацій та зацікавлених сторін, створюючи надійну основу для залучення інвестицій, кредитних ресурсів і сталого економічного розвитку. Крім того, фінансова резистентність є вагомим чинником підвищення добробуту населення: завдяки стабільному фінансовому середовищу зростає економіка, розширюється ринок праці, зберігається споживчий попит і посилюється підтримка соціальних програм.

До того ж, питання фінансової резистентності держави набуває особливої актуальності в умовах постійного зростання державного боргу та активної політики запозичень як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Сучасний глобальний фінансовий контекст показує, що більшість країн змушені щорічно нарощувати боргові зобов'язання для фінансування бюджетних дефіцитів, підтримки соціальних програм, інвестування в інфраструктуру та обороноздатність. Проте сам факт збільшення боргу не завжди є свідченням погіршення економічного становища. Навпаки, здатність держави ефективно управляти борговими навантаженнями, своєчасно обслуговувати зобов'язання та зберігати доступ до фінансових ринків навіть у кризових умовах є яскравим проявом фінансової резистентності. Саме тому фінансова резистентність відображає не лише рівень заборгованості, а й здатність економіки витримувати зовнішні шоки, зберігати макроекономічну стабільність та забезпечувати стає зростання, незважаючи на виклики, пов'язані з динамікою заборгованості. Такий підхід дає можливість країнам залишатися привабливими для інвесторів, уникати різких коливань на фінансових ринках і підтримувати впевненість у власній спроможності виконувати економічні та соціальні зобов'язання перед громадянами.

Сучасні економічні умови та ринкові механізми взаємодії дозволяють державам планувати, регулювати та контролювати власні показники фінансового та економічного становища. При цьому держави часто мають проблеми з досягненням фінансової резистентності та під впливом зовнішніх шоків втрачають фінансову стійкість. Це призводить до погіршення їх рейтингів, зниження інвестиційної привабливості та перешкоджає доступу до ринків боргового капіталу. В цілому, зазвичай це стається через низьку фінансову резистентність. Як наслідок, виникають проблеми, пов'язані з виплатою та обслуговуванням державного боргу, а також постає питання дефолтів та реструктуризації державної заборгованості [7].

Врегулювання цих питань перебуває в площині управління державною заборгованістю, проте в макроекономічному контексті слід формувати таку модель економіки, де присутність активних державних

запозичень прогнозована, гнучка та не викликає погіршення фінансової та боргової стійкості держави. Сьогодні в межах управління державним боргом акцент зміщується до підбору індикаторів, знаходження значень яких у заданому діапазоні дозволяє зберегти ефективність фінансової політики в цілому та боргової, зокрема. Ключові фінансово-економічні індикатори країни слід розглядати як орієнтир для постановки цілей та встановлення параметрів якісних і кількісних показників, що дозволяють досягти фінансової резистентності.

Стратегія успішного управління фінансовою резистентністю країни залежить від можливості сформувати таку управлінську систему, яка, з однієї сторони, одночасно слугувала б інформаційним індикатором різноманітних загроз, а з іншої – описувала план дій щодо адаптації до цих ризиків.

Визначимо основні чинники, що обґрунтовують потребу у впровадженні системи управління фінансовою резистентністю держави в умовах посилення боргової залежності:

інтеграція управлінських функцій у сучасний інформаційний простір для забезпечення досягнення цільових фінансових параметрів держави;

формування індикаторів, що дають керівництву держави повну інформацію про внутрішні та зовнішні фінансові загрози;

дотримання визначених меж ключових факторів, які гарантують стабільність фінансової системи та підтримку її нормального функціонування;

оптимізація співвідношення основних фінансових показників держави для забезпечення її стійкості до кризових явищ.

Країни змушені функціонувати в складних глобалізованих умовах, постійно піддаються впливу факторів, які можуть з різною інтенсивністю впливати на співвідношення ключових параметрів розвитку фінансової та економічної системи. Важливо визначити діапазон значень ключових параметрів, при яких держава буде перебувати в зоні фінансової резистентності. На рис. 2 зображені складові фінансової резистентності держави, встановлення значень яких у заданому діапазоні дозволить досягти її.

Рис. 2. Параметри фінансової резистентності держави

Джерело: побудовано автором.

Компоненти економічної стійкості охоплюють здатність економіки держави протистояти зовнішнім та внутрішнім шокам без суттєвих втрат для розвитку. Компоненти фінансової стійкості включають, зокрема, боргову стійкість, яка розглядається через призму оптимізації запозичень для забезпечення ефективного фінансового управління. Компоненти інвестиційної привабливості відображають умови для залучення внутрішніх і зовнішніх інвесторів з метою сталого розвитку фінансової системи держави. Компоненти соціальної стійкості характеризують здатність держави забезпечувати належний рівень соціальних стандартів і підтримувати добробут населення в умовах фінансових викликів.

Наголосимо на тому, що досягнення фінансової резистентності передбачає таке співвідношення ключових компонентів, при якому буде досягнуто можливості адаптуватися до дії факторів впливу. При цьому, на нашу думку, резистентність держави може бути пасивною (стійкою до змін) або активною (гнучкою в зміні механізмів функціонування у відповідь на дію факторів). У наукових працях трапляються підходи, що передбачають існування короткострокової (відновлювальної) та середньострокової (покращувальної) резистентності [8]. Таким чином, можна стверджувати, що поняття фінансової резистентності держави є багатоаспектним. А головна мета політики фінансової резистентності – розробити таку модель локальної економіки, що заснована на соціальних цінностях і нормах, національних ресурсах

та висококваліфікованій робочій силі, щоб зменшити вразливість країни до зовнішніх впливів і навіть перетворювати загрози на можливості [9].

Показовим є той факт, що науковці світу, досліджуючи резистентність різноманітних систем (охорони здоров'я, економіки, фінансів, виробництва), зводять компоненти її забезпечення до схожих за наповненням елементів. Для прикладу, А. Роуз, розглядаючи модель економічної резистентності, ключове місце серед засобів реагування на аномальні умови виокремив економічне зростання [10]. Це суміжно з компонентом економічної стійкості. Також, щодо компонента інвестиційної привабливості, країни, що розвиваються, повинні обмежувати свої державні витрати та стимулювати інвестиції в інфраструктуру для досягнення економічної резистентності [11].

Висновки. Таким чином, управління фінансовою резистентністю держави в умовах посилення боргової залежності – нова та актуальна концепція, що відповідає сучасним динамічним економічним реаліям. Забезпечення фінансової резистентності держави вимагає визначення системи компонент, які дозволяють об'єктивно оцінити їх стан і розвиток. Постійний моніторинг показників, що характеризують динаміку фінансової, економічної, інвестиційної та соціальної стійкості, є необхідною умовою стабільного функціонування та досягнення фінансової резистентності. Боргова стійкість є привабливим елементом компоненту «фінансова стійкість». Для України актуальною залишається проблема формування економічної моделі, яка відповідатиме вимогам фінансової резистентності, особливо враховуючи постійну проблему в державних запозичень. Не маючи можливості мінімізувати залучення фінансових ресурсів на боргових ринках, Україна змушена відшукувати оптимізаційні моделі управління публічними фінансами та економікою. Фінансова резистентність відповідає вимогам часу та сучасній конфігурації економічних відносин. Подальші наукові пошуки стосуються обґрунтування та оцінки кількісних параметрів фінансової резистентності держави.

Література:

1. Erfan Kharazmi, Jamshid Bahmaei, Shima Bordbar, Gholamhossein Mehralian, Peivand Bastani. Identifying Economic Resistance Components in COVID-19 Pandemic: The Case of Iranian Health System. *Shiraz E-Med J.* 2021. № 23(4). URL: <https://doi.org/10.5812/semj.118631>.
2. Kharazmi, E., Bahmaei, J., Bordbar, S., Mehralian, G., & Bastani, P. (2021). Identifying economic resistance components in COVID-19 pandemic: The case of Iranian health system. *Shiraz E-Medical Journal*, 23(4). <https://doi.org/10.5812/semj.118631>.
3. Reza Shahab M, Delavari M, Alsadat Hashemi S. Economic austerity along with resistive economy as two actuating forces in Iran's economy. *Eur Online J Nat Soc Sci: Proceedings.* 2015. №4(1). PP. 387-91.
4. Shahab, R. M., Delavari, M., & Hashemi, S. A. (2015). Economic austerity along with resistive economy as two actuating forces in Iran's economy. *European Online Journal of Natural and Social Sciences: Proceedings*, 4 (1), 387-391.
5. Фінансова стабільність. НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/stability>.
6. Finansova stabilnist. NBU [Financial stability. National Bank of Ukraine]. <https://bank.gov.ua/ua/stability> [in Ukrainian] (10 march 2025).
7. Кубах Т. Г., Рябушка Л. Б. Боргова безпека України: теоретична та практична складова. *Ефективна економіка.* 2022. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10303>
8. Kubakh T. H., Riabushka L. B. (2022). Borhova bezpeka Ukrainy: teoretichna ta praktychna skladova [Debt security of Ukraine: theoretical and practical components]. *Efektivna ekonomika* [Effective economy], 5. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10303> [in Ukrainian].
9. Beqiraj E., Fedeli S., Forte F. Public debt sustainability: An empirical study on OECD countries. *Journal of Macroeconomics*, Elsevier. 2018. Vol. 58(C). P. 238–248.
10. Beqiraj, E., Fedeli, S., & Forte, F. (2018). Public debt sustainability: An empirical study on OECD countries. *Journal of Macroeconomics*, 58(C), 238–248.
11. Вергелюк, Ю., Болдова, А., Москаленко, Н. Проблеми забезпечення боргової стійкості України. *Економіка та суспільство.* 2023. №56. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-6>.
12. Verheliuk, Yu., Boldova, A., Moskalenko, N. (2023). Problemy zabezpechennia borhovoї stiikosti Ukrainy [Problems of ensuring debt sustainability of Ukraine]. *Ekonomika ta suspil'stvo* [Economy and society], 56. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-6> [in Ukrainian].
13. Ганцяк, М. (2023). Дефолт та реструктуризація як можливі сценарії врегулювання боргових проблем. *Modeling the development of the economic systems.* №1 С. 20–27. <https://doi.org/10.31891/mdes/2023-7-3>.
14. Hantsiak, M. (2023). Defolt ta restrukturyzatsiia yak mozhlyvi stsennarii vrehuliuvannia borhovykh problem [Default and restructuring as possible scenarios for resolving debt issues]. *Modeling the development of the economic systems*, 1, 20–27. <https://doi.org/10.31891/mdes/2023-7-3> [in Ukrainian].
15. Yousefi M, Moosavi Nezhad M. The role and place of economic growth in the resistive economy of the Islamic Republic of Iran. *Q J Sci Res Strateg Def Stud.* 2019. №17(78). PP. 179-202.

- Yousefi, M., & Moosavi Nezhad, M. (2019). The role and place of economic growth in the resistive economy of the Islamic Republic of Iran. *Q Journal of Scientific Research & Strategic Defense Studies*, 17(78), 179-202.
9. Poorolajal J. Resistance economy and new population policy in Iran. *J Res Health Sci*. 2017. №17(1). P.367.
- Poorolajal, J. (2017). Resistance economy and new population policy in Iran. *Journal of Research in Health Sciences*, 17(1), 367.
10. Rose A. Defining and measuring economic resilience to disasters. *Disaster Prev Manag*. 2004. №13(4). URL: <https://doi.org/10.1108/09653560410556528>.
- Rose, A. (2004). Defining and measuring economic resilience to disasters. *Disaster Prevention and Management*, 13(4). <https://doi.org/10.1108/09653560410556528>.
11. Butkiewicz JL, Yanikkaya H. Institutions and the Impact of Government Spending on Growth. *J Appl Econ*. 2019. №14(2). PP.319-41. URL: [https://doi.org/10.1016/s1514-0326\(11\)60017-2](https://doi.org/10.1016/s1514-0326(11)60017-2).
- Butkiewicz, J. L., & Yanikkaya, H. (2019). Institutions and the impact of government spending on growth. *Journal of Applied Economics*, 14(2), 319-341. [https://doi.org/10.1016/s1514-0326\(11\)60017-2](https://doi.org/10.1016/s1514-0326(11)60017-2).